

Komet kommenterar 2020:20, publicerad 2020-10-09

Flera länder utvecklar innovationsvänliga arbetssätt kring lagstiftning och andra typer av regelverk. I en rapport framtagen i Japan beskrivs både utmaningar och förslag för att utveckla sådana arbetssätt och där en utgångspunkt är att regelverken ska fungera både i den digitala och den verkliga världen.

Kommenterad rapport

Yangawa Noriyuki och medarbetare, 2019, The University of Tokyo Graduate School of Economics, Governance innovation – Redesigning Law and Architecture in the Age of Society 5.0 (version 1.0, EN)¹

Komets kommentarer

- Rapporten ifrågasätter befintliga styrmodeller. Det finns exempel på att vi även i Sverige ser utmaningar i att skapa regelverk som fungerar i digitala tillämpningar när befintliga strukturer och regelverk är upprättade och anpassade till en fysisk värld. Sådana svårigheter kan finnas i alla typer av verksamheter, både i privat och offentlig sektor. Ett exempel är trafik- och ansvarsregler i förhållande till självkörande fordon.²
- Vikten av att involvera alla samhällets aktörer för att skapa relevant styrning och regelgivning framhålls i den japanska rapporten. Detta ligger i linje med den svenska regeringens ambition att ta tillvara den potential som digitalisering och innovation för med sig genom att främja samarbete mellan flera sektorer i samhället och på så sätt kunna öka nyttiggörandet.³
- På likande sätt som i Japan har den svenska regeringen beslutat om ett antal strategiska samverkansprogram som samlar näringsliv, civilsamhälle, akademi och det offentliga. Samverkansprogrammen ska med gemensam kompetens, beslutskraft, resurser och nätverk bistå regeringen i arbetet med att hitta innovativa lösningar som möter de stora samhällsutmaningarna och de ska även bidra till svensk konkurrenskraft.⁴
- En av rapportens utgångspunkter är att möta svårigheterna att förändra lagar och regler i samma takt som förändringarna sker inom teknikutveckling och innovation. Arbete med sådana frågor pågår även i Sverige, till exempel inom Komet och hos Vinnova. Flera andra länder arbetar också med strategiarbete i likartade frågor.⁵

---

¹ www.meti.go.jp/english/press/2019/pdf/191226001.pdf

² se betänkande från Utredningen om självkörande fordon på väg (SOU 2018:16).

³ se Komets direktiv (2018:85) och Tillitsdelegationens betänkande (SOU 2019: 43).

⁴ www.regeringen.se/regeringens-politik/regeringens-strategiska-samverkansprogram/

⁵ se Komet kommenterar 2019:01, 2019:06 och 2020:08

Sammanfattning av originalrapporten

Författarna menar att det japanska samhället står inför dramatiska förändringar när allt fler funktioner i samhället får tillgång till och använder stora mängder data med hjälp av ny teknik. En arbetsgrupp tillsatt av den japanska regeringen har tagit fram rapporten, som innehåller förslag på nya styrmodeller med utgångspunkt i vad författarna kallar *governance innovation*, se faktaruta. Författarna utgår från det som i Japan kallas *Society 5.0*, en vision om ett samhälle som med människan i centrum inkluderar två olika platser – den fysiska (*physical space*) och den digitala (*cyberspace*). Detta samhället behöver styras och regleras på nya sätt, enligt författarna.⁶

Governance innovation

I rapporten används begreppet *governance innovation* i vilket författarna inkluderar tre perspektiv, nedan beskrivna med tre engelska uttryck:

- *Governance for innovation*, syftar till att främja innovation
- *Governance of innovation*, säkerställer att innovation balanseras mot sociala värden och grundläggande rättigheter
- *Governance by innovation*, avser innovativa arbetssätt för policyutveckling

Författarna menar att digitaliseringen har en omfattande påverkan på samhället och ser följande utmaningar:

- Befintliga regelverk utgår från ett traditionellt sätt att dela in sektorer och branscher. Dessa strukturer luckras nu upp och ersätts av nya, tvärspektoriella samarbeten.
- Svårigheter att förändra lagar och regler i takt med teknikutveckling och innovation.
- Risk för att aktörer som utvecklar digitala lösningar har ett kunskapsövertag jämfört med de aktörer som utvecklar och tillämpar regelverk.
- Befintliga regelverk utgår från skriftspråk, vilka förutsätts kunna tolkas och tillämpas även i en digital kontext, som företrädesvis styrs av kod- och programmeringsspråk.

Det är svårt för dem som arbetar med att utveckla och anpassa regelverk att få överblick och tillräckligt med information för att kunna förändra regelverken på rätt sätt och i rätt tid. Det skapar, enligt författarna, ett behov av arbetssätt där staten beslutar om övergripande regelverk i samverkan med relevanta samhällsaktörer inom näringsliv, civilsamhälle och med enskilda individer. Dessutom framhåller författarna att en mer funktions- och syftesbaserad regelutveckling behövs. I rapporten presenteras utmaningar, svårigheter samt möjliga lösningar i arbetet med regelutveckling. Författarna betonar att de inte erbjuder några färdiga lösningar, utan vill lyfta frågeställningarna och utmaningarna för diskussion.

---

⁶ I rapporten finns bland annat exempel på tillämpning av modellen vid utveckling av regelverk för självkörande fordon.

Om Komet Kommenterar

Komet kommenterar aktuella internationella rapporter som rör regelverk, teknikutveckling och innovation. Syftet är att ge ett svenskt perspektiv, sätta information i ett sammanhang och göra underlaget lätt tillgängligt.